

MODA INDUSTRIYASIDA GENDER NEYTRAL KOLLEKSIYALARINING OMMALASHUVI VA ISTIQBOLLARI

Umarova Fotima Akmal qizi

Kimyo International University in Tashkent

Liboslar dizayni yoʻnalishi magistratura 1-bosqich

fotimaytityit@gmail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu maqola gender neytralligining modadagi evolyutsiyasiga bagʻishlangan boʻlib, uning tarixiy ildizlari, zamonaviy tendensiyalari va ijtimoiy oqibatlarini yoritadi. Birinchi qismda gender neytralligining XX asr boshlaridagi tugʻilishi, birinchi bor uniseks-kiyimlarning ishchi formalarida va kundalik hayotda namoyon boʻlishi tahlil qilinadi. Keyinchalik 60-70-yillardagi madaniy inqiloblar taʼsiri va 90-yillardagi androgen uslubning ommalashishi, bu jarayonlarning moda industriyasida gender neytralligini qabul qilishga olib keluvchi muhim qadamlar ekanligi koʻrsatib beriladi. Zamonaviy qismda Gucci va Balenciaga kabi yirik brendlar, faol ravishda gender neytral kolleksiyalarni joriy etishlari va yoshlar submadaniyatlari hamda ijtimoiy medianing bu tushunchaning tarqalishiga taʼsiri muhokama qilinadi. Gender chegaralarini yoʻqotuvchi muvaffaqiyatli kampaniyalar misollari keltiriladi. Shuningdek, maqolada gender neytral modaning oldida turgan ijtimoiy va madaniy qiyinchiliklar, jumladan, stereotiplar va anʼanaviy normalar tahlil qilinadi. Xulosa qismida gender neytral ligining moda sohasidagi rivojlanish istiqbollari va kelajak avlodlarga taʼsiri taʼkidlanadi, shuningdek, modani genderdan qatʼi nazar, erkinlik va oʻzini ifoda etish vositasi sifatida qabul qilishga chaqiriladi.

Kalit soʻzlar: *Gender neytrallik, moda, evolyutsiya, uniseks, androgen uslub, inklyuzivlik.*

KIRISH

Modada gender neytralligi soʻngi yillarda ham dizaynerlar, ham isteʼmolchilar oʻrtasida katta qiziqish uygʻotgan tendentsiyalardan biri hisoblanadi. Moda olamida anʼanaviy gender chegaralari asta-sekin yoʻqolib bormoqda, liboslar endi “erkaklar” yoki “ayollar” kabi qatʼiy chegaralar bilan cheklanmayapti. Ayniqsa, yoshlar orasida zamonaviy moda genderdan qatʼiy nazar, erkinlik va oʻzini ifoda etishga urgʻu bermoqda. Shu sababli, gender neytral kolleksiyalar nafaqat moda tendensiyasi, balki keng miqiyosdagi madaniy transformatsiyaning bir qismidir.

Modada gender neytralligi- bu anʼanaviy gender rollarga bogʻliq boʻlmagan still va liboslarga yondashuv. Bu har qanday inson uchun mos boʻlgan, jinsidan qatʼiy

nazar , umumiy siluet va uslublarga ega bo'lgan liboslardandir. Gender neytral kolleksiyalar “erkaklar ” va “ayollar” o'rtasidagi bar'yarlarni yo'qotishga intilib, har qanday odamlarga yarashadigan universal kiyimlarni taklif qiladi.

Nega gender neytralligiga talab oshib bormoqda?

Modada gender neytralligiga bo'lgan qiziqish jamiyatda gender tushunchasiga bo'lgan qarashlar o'zgarib borayotganini aks ettiradi. Zamonaviy avlod ko'proq inklyuzivlik va streotiplardan ozodlikka intilmoqda. Odamlar genderni qati'y belgilangan narsa emas, balki shaxsiy va o'ziga xos bir tushuncha sifatida qabul qila boshlashdi . Modada gender neytralligi ushbu o'zgarishlarni ifoda etishda muhim vosita bo'lib, tenglik va o'zini ifoda qilishga bo'lgan intilishni qo'llab- quvvatlaydi.

XX asrning boshlarida gender neytralligi tushunchasi hali keng tarqalmagan bo'lsa-da, uniseks-kiyimlar, ayniqsa ishchi liboslarda, birinchi bor namoyon bo'la boshladi. Erkaklar va ayollar uchun birdek mos bo'lgan ishchi formalar, amaliyot uchun qulay va umumiy siluettarga ega bo'lib, gender farqini cheklashga qaratilgan ilk qadamlar edi. Ushbu liboslar erkinlik va amaliyotni birinchi o'ringa qo'ygan holda zamonaviy gender neytralligiga asos soldi.

1960-70-yillardagi madaniy inqilob liberal qarashlarni rivojlantirib, uniseks-uslubning ommalashuviga yo'l ochdi. Bu yillarda jinsilar, futbolka va boshqa universal kiyimlar ommalashib, genderni bog'liq bo'lmagan uslub sifatida qabul qilindi. Yoshlar madaniyati, an'analarga qarshilik va tenglikka bo'lgan intilish uniseks-uslubning moda industriyasiga kirib kelishiga sabab bo'ldi.

1990-yillarga kelib, modada androgen uslub (ya'ni, erkak va ayol belgilarini uyg'unlashtiruvchi stil) ommalashdi. Brendlar va mashhur shaxslar androgenlikni targ'ib qilib, uning afzalliklarini namoyon etdi. Ko'plab dizaynerlar jinsdan qat'i nazar, har ikki jinsga mos keladigan uslublar yaratishni boshladi. Mashhur shaxslar, masalan, Devid Boui va Prins, androgen obrazlar bilan jamoatchilik oldida chiqib, gender neytral modaning ommalashishiga yordam berdi.

Yirik brendlarning gender neytral kolleksiyalar yaratishi. Bugungi kunda yirik brendlari, masalan, Gucci va Balenciaga, gender neytral kolleksiyalar yaratishni yo'lga qo'ymoqda. Ular dizayn va marketingda genderdan qat'i nazar ko'pchilikka mos keladigan kiyim va aksessuarlar yaratishga intilmoqda. Bu brendlari o'z mahsulotlarini nafaqat amaliy, balki gender chegaralarini buzuvchi ramz sifatida ham taqdim etishmoqda.

Yoshlar submadaniyatlari va ijtimoiy medianing ta'siri. Gender neytral modaning ommalashishida yoshlar submadaniyatlari va ijtimoiy media muhim rol o'ynamoqda. TikTok, Instagram kabi platformalarda yoshlar o'zlarini gender chegaralaridan tashqarida ifoda etib, keng ommaga gender neytral kiyim va

uslublarni namoyish qilishmoqda. Shuningdek, mashhur bloger va ta'sirchan shaxslar gender neytral modani ommalashtirishda katta rol o'ynashmoqda.

So'nggi yillarda ko'plab moda namoyishlari va reklama kampaniyalarida gender chegaralari buzilgan obrazlar namoyish etilmoqda. Misol uchun, Gucci o'zining kolleksiyalarida ayollar va erkaklar uchun umumiy kiyim modellarini yaratadi, shu bilan birga Balenciaga ham ko'pincha gender neytral elementlarni o'z ichiga olgan dizaynlarni taqdim etadi. Bunday ko'rgazmalar va kampaniyalar gender tushunchalarini kengaytirishga, kiyimni o'zini ifoda qilish vositasi sifatida ko'rsatishga xizmat qilmoqda.

Gender neytral moda odamlarning o'z identitetini ifoda etishiga qanday yordam beradi.

Gender neytral moda insonlarga o'z identitetini an'anaviy gender chegaralaridan tashqarida ifoda etish imkonini beradi. Gender neytral kiyimlar odamlarni o'zini erkin ifoda qilishga undab, ular uchun noan'anaviy uslublarni sinab ko'rishga yo'l ochadi. Bu moda yo'nalishi ko'plab insonlar uchun o'ziga xoslikni namoyon etish va o'ziga bo'lgan ishonchni kuchaytirish vositasi sifatida xizmat qilmoqda.

Yoshlar va genderga moslashuvchan munosabat shakllanishi.

Gender neytral moda yoshlar orasida genderga nisbatan elastik, moslashuvchan munosabatni shakllantirishda katta rol o'ynaydi. Yoshlar genderni qat'iy tushuncha sifatida qabul qilish o'rniga, uni kengroq qamrovda ko'rishni boshlamqda. Gender neytral moda bu o'zgarishning asosi bo'lib, yosh avlodga o'zini ijtimoiy qoidalardan chetga chiqmagan holda, erkin ifoda qilish imkoniyatini beradi.

Mashhur shaxslarning o'z gender neytralligini ifoda etishi.

Ko'plab mashhur shaxslar gender neytral modani o'z identitetini ifoda etish uchun faol qo'llamoqda. Masalan, musiqachi Harry Styles o'zining gender neytral kiyim tanlovi bilan tanilgan; u ko'pincha an'anaviy "ayol" kiyimlarini tanlab, gender chegaralarini buzadi. Shuningdek, aktrisa Emma Watson va reper Yungblud ham gender neytral obrazlarda namoyon bo'lib, o'z izdoshlari orasida o'ziga xoslik va gender erkinligini targ'ib qilishga hissa qo'shishmoqda. Bu kabi shaxslarning misollari gender neytral modaning qanchalik samarali o'zini ifoda etish vositasi ekanligini namoyon etadi.

Nega brendlar gender neytrallikni tanlaydi: maqsadli auditoriyani kengaytirish va inklyuzivlikka intilish.

Ko'plab brendlar gender neytral modani tanlash orqali o'z mahsulotlarini gender bilan cheklamaydigan katta auditoriyaga yetkazishni maqsad qilmoqda. Gender neytral kolleksiyalar yordamida brendlar inklyuzivlikni targ'ib qilib, turli

auditoriyalarni o'ziga jalb etadi. Shu bilan ular har bir kishi o'ziga mos kiyim topishini ta'minlab, kengroq mijozlar bazasini yaratishga muvaffaq bo'ladi.

Gender neytral kolleksiyalar taklif etuvchi brendlar uchun moliyaviy foydalar. Gender neytral modaga o'tgan brendlar uchun bu qaror moliyaviy jihatdan foydali bo'lishi mumkin. Bunday kolleksiyalar orqali ular ishlab chiqarish jarayonini optimallashtirish, ya'ni turli xil genderlarga ajratilgan mahsulotlardan ko'ra umumiy dizayn va materiallar ishlab chiqarish imkoniga ega bo'ladilar. Bu esa tannarxni kamaytirib, foydani oshirish imkonini beradi. Shu sababli, gender neytral modaga o'tish nafaqat inklyuzivlikni oshiradi, balki iqtisodiy samaradorlikni ham kuchaytiradi.

Bugungi kunda bir qator muvaffaqiyatli brendlar gender neytral modaning etakchilari hisoblanadi. Masalan, Uniqlo o'zining oddiy va barcha uchun mos kolleksiyalari bilan tanilgan. Gucci ham bir nechta gender neytral kolleksiyalarni taqdim etib, moda industriyasida yangi yo'nalishlarni shakllantirmoqda. Shu kabi brendlarning misollari gender neytral modaning tijoriy jihatdan foydali bo'lib, ular keng auditoriyani qamrab olish orqali ham brendning barqaror o'sishini ta'minlayotganini ko'rsatmoqda.

Gender neytral moda duch keladigan to'siqlar: stereotiplar va ijtimoiy normalar.

Gender neytral moda an'anaviy fikrlash va stereotiplar bilan bog'liq bir qator qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Ko'p jamiyatlarda erkak va ayol kiyimlari qat'iy belgilangan normalarga asoslangan, bu esa gender neytral kiyimlarning ommalashishini qiyinlashtiradi. Gender roliga nisbatan kuchli ishonch va an'anaviy qarashlar odamlarni bunday modaga qarshi munosabatda bo'lishga olib keladi.

Gender neytral modaga qarshi tanqid va uni butun dunyoda qabul qilishdagi qiyinchiliklar.

Gender neytral moda ba'zi mamlakatlarda va madaniyatlarda qattiq tanqidga uchraydi. Ayrimlar bu uslubni an'anaviy qadriyatlarni yo'q qilish sifatida ko'rishi mumkin, bu esa moda sohasidagi o'zgarishlarni qabul qilishda qiyinchilik tug'diradi. Ba'zi konservativ jamoalarda gender neytral modani tushunish va qabul qilish ancha vaqt talab qilishi mumkin, chunki ularning madaniy qadriyatlari va ijtimoiy normalari bunday o'zgarishlarga tayyor emas.

Modaning gender chegaralaridan to'liq voz kechishi mumkinmi?

Gender neytral moda rivojlanib borayotgan bo'lsa-da, moda butunlay gender chegaralaridan voz kechishi mumkinmi yoki yo'q, bu hali ham savol ostida. Ayrimlar moda jismoniy va madaniy farqlarni ifoda etishda davom etishini aytadi. Shunday bo'lsa-da, moda industriyasi gender chegaralarini kengaytirishga va individual ifodani qo'llab-quvvatlashga harakat qilmoqda.

Gender neytral modaning kelajagi keng va istiqbolli ko‘rinadi. Moda industriyasida ko‘plab yirik brendlar bu yo‘nalishga e‘tibor qaratib, yangi va inklyuziv uslublarni yaratishda davom etmoqda. Bu tendentsiya kelgusida ko‘plab yangi dizaynlar va kolleksiyalarning paydo bo‘lishiga olib kelishi mumkin, shuningdek, global miqyosda qabul qilinish ehtimoli ortib bormoqda.

Gender neytral moda nafaqat kiyinish uslubini o‘zgartiribgina qolmay, balki kelajak avlodlar orasida gender tushunchasini ham kengroq va moslashuvchan qabul qilishga olib kelishi mumkin. Yoshlar uchun gender neytral moda tanlovi ijtimoiy chegaralarni buzish va o‘zlarini erkinroq ifoda etish imkonini beradi, bu esa umumiy madaniyatga va jamiyatda gender chegaralarini yanada yo‘qotishga xizmat qiladi.

Gender neytral moda bizni modaga boshqacha qarashga undaydi: u shunchaki kiyim emas, balki o‘zini ifoda etish va erkinlik vositasidir. Moda bizga kim ekanligimizni bildirish imkonini beradi va u gender bilan chegaralanmasligi kerak. Shu sababli, genderdan qat’i nazar, har bir inson o‘zini modada erkin ifoda etish huquqiga ega va bu huquq qadrlanishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Beck, U. (1992). Risk Society: Towards a New Modernity. Sage Publications.
2. Davis, F. (1992). Fashion, Culture, and Identity. University of Chicago Press.
3. Entwistle, J. (2000). The Fashioned Body: Fashion, Dress, and Modern Social Theory. Polity Press.
4. Miller, D. (2011). Tastes and the Good Life: A Social Theory of the Modern Consumer. Routledge.
5. Nicolas, A. (2020). “The Rise of Gender-Neutral Fashion: A Cultural Shift.” Fashion Theory, 24(3), 345-367.
6. Tiggemann, M., & Slater, A. (2014). “NetGirls: The Internet, Facebook, and body image concern in adolescent girls.” International Journal of Eating Disorders, 47(6), 630-633.
7. Vogue. (2021). “The Gender Neutral Revolution: Fashion’s Changing Landscape.” Vogue Magazine.